

Netopýři zimující na vybraných zimovištích severní Moravy

Jiří ŠAFÁŘ¹ & Zdeněk RUMLER²

¹ Agentura ochrany přírody a krajiny ČR – středisko Olomouc, Lafaeyttova 13, CZ-772 00 Olomouc

² Jilová 29, CZ-779 00 Olomouc

Soudkova štola u Boňkova

Alternativní názvy. Dvě štoly u Olšovce, Boňkovská štola.

Lokalizace. 6372 – Lokalita leží na západní okraji Potštátské vrchoviny v Olomouckém regionu, okres Přerov, k. ú. Olšovec, asi 500 m jihovýchodně od osady Boňkov, 350 m n. m. (49° 37' s. š., 17° 41' v. d.).

Popis. Štola vzniklá při podpovrchové těžbě břidlice. Při sčítání se pravidelně sleduje hlavní štola o celkové délce asi 230 m a kratší štola vedoucí k bočnímu východu o délce asi 30 m, která je částečně zatopena. Z hlavní štoly lze sestoupit do spodního patra, ve kterém se dle sdělení speleologů také někdy vyskytují netopýři, ale tento sestup je obtížný, a proto není spodní patro zahrnováno do sčítání. Přibližně v poslední pětině štoly dochází občas k řízení stropu. Přístup boční stolou je do značné míry chráněn vodou. Vstup do hlavní štoly je osazen mříží, u které je nutno periodicky obnovovat zámek, protože je tato prostora často používána jako příležitostné nocležiště včetně nežádoucího rozdělování ohňů.

Historie výzkumu a sčítání. První záznamy o zimním sčítání z této lokality pocházejí od J. Gaislera a V. Hanáka z let 1958 a 1961. V polovině 60. let pak lokalitu opakovaně navštívil Z. Rumler. Od sezóny 1982/83 do roku 1991 pod jeho metodickým řízením tuto štolu pravidelně sčítal J. Wagner a členové ZO ČSS Orcus. Ti navštěvovali později lokalitu jen nepravidelně (1994, 1996 a 2000). V roce 1993 štolu sčítal P. Wolf. Pravidelné sčítání navázal od roku 1995 jako koordinátor J. Šafář, který v této činnosti pokračuje dosud.

Sčítatelé. První sčítání prováděli J. Gaisler a V. Hanák, později je následovali Z. Rumler a J. Wagner se spolupracovníky. Koordinátorem sčítání je od roku 1995 J. Šafář a nejvíce se na něm podíleli P. Koutný, J. Lehký, Z. Tauš, T. Vávra a příležitostně P. Wolf, I. Málková, K. Hromádková, M. Vlašín, M. Baroch, P. Tomáš, T. Bartonička a T. Koutný.

Shrnutí výsledků. Viz tab. 1. Dosud bylo na zimovišti zaznamenáno 10 druhů. Dominantním druhem byl *Rhinolophus hipposideros*. Pravidelně se na zimovišti vyskytoval *Myotis myotis*, toho v letech 1983–1994 často početně převyšoval *Myotis emarginatus*, který však ve druhé polovině 90. let ze zimoviště téměř vymizel. Je však možné, že k tomuto druhu patřili blíže neurčení jedinci rodu *Myotis* z let 1995–1998 (viz tab. 1), protože špatně identifikovatelná zvířata nejsou za každou cenu sundávána z vysokého stropu. Relativně často se na tomto zimovišti vyskytují i *Plecotus auritus* a *Babastella barbastellus*, přičemž druhý z nich dosahoval nejvyšších stavů v letech 1986–1989 a ve dvou sezónách byl druhým nejpočetnějším druhem na lokalitě. V roce 1988 zde byl poprvé nalezen *Myotis daubentonii* a od té doby se vyskytuje takřka pravidelně. Méně často pak se objevuje *Myotis nattereri* a ojedinele *Myotis mystacinus*, *Myotis bechsteinii* a *Eptesicus nilssonii*. Ve srovnání se sčítáním na konci 50. a počátku 60. let byl stav zimující populace v 90. letech takřka poloviční. Její celková početnost je závislá na množství *Rhinolophus hipposideros*, když se jeho populace při posledním sčítání zdvojnásobila, tak dosáhla početnost zimující populace dosavadního maxima.

Další údaje. 3. 6. 1964 – 1 *Rhip*; 18. 3. 1965 – 3 *Rhip*, 1 *Mmyo*; 5. 12. 1982 – 20 *Rhip*, 4 *Mmyo*, 7 *Mema*, 11. 12. 1983 – 14 *Rhip*, 6 *Mmyo*, 4 *Mema*, 2 *Bbar*; 16. 3. 1986 – 14 *Rhip*, 12 *Mmyo*, 11 *Mema*, 1 *Paur*, 1 *Bbar*; 25. 11. 1989 – 21 *Rhip*, 5 *Mmyo*, 4 *Mema*, 1 *Mdau*, 4 *Paur*, 4 *Bbar*; 27. 1. 1996 – 20 *Rhip*, 6 *Mmyo*, 8 *Mema*, 5 *Mdau*, 1 *Mbec*, 2 *Paur*.

Tab. 1. Výsledky zimního sčítání netopýrů v Soudkově štole u Boňkova. * = přibližný počet

Datum \ druh	Rhip	Mmyo	Mema	Mdau	Mnat	Mmys	Mb/m	Mbec	M.sp.	Enil	Paur	Bbar	Σ
18. 2. 1958	42	3	7	–	–	–	–	–	–	–	–	–	52
9. 2. 1961	*50	6	5	–	–	1	–	–	–	–	3	2	*67
13. 2. 1983	18	8	12	–	–	–	–	–	–	–	1	2	41
22. 1. 1984	10	6	9	–	–	–	–	–	–	–	1	2	28
27. 1. 1985	14	6	4	–	–	–	–	–	–	1	–	5	30
12. 1. 1986	10	7	7	–	1	–	–	–	–	–	2	7	34
27. 12. 1986	25	4	10	–	–	1	–	–	–	–	2	7	49
19. 12. 1987	13	4	8	–	–	–	–	–	–	–	1	10	36
30. 12. 1988	21	8	10	1	2	–	–	–	–	–	2	10	54
17. 2. 1990	19	8	4	1	1	–	–	–	–	–	3	3	39
19. 1. 1991	14	5	4	–	–	–	–	–	–	–	2	3	28
29. 1. 1993	26	3	7	–	–	–	–	–	–	–	–	–	36
29. 1. 1994	23	5	6	1	–	–	–	–	–	–	–	2	37
12. 1. 1995	28	6	–	–	–	–	1	–	2	–	–	–	37
25. 1. 1996	23	7	2	1	–	–	–	1	4	–	–	–	38
5. 2. 1997	16	9	–	3	4	–	–	–	4	–	3	1	40
28. 1. 1998	25	9	–	–	1	–	–	–	4	–	2	1	42
29. 1. 1999	22	6	1	1	–	–	–	–	–	–	4	2	36
28. 1. 2000	19	4	–	3	–	–	–	–	–	–	3	–	29
25. 1. 2001	41	8	8	4	–	–	–	–	–	–	3	3	67

Komorní štola u Loučky u Lipníka nad Bečvou

Alternativní název. Štola u Slavkova u Lipníka nad Bečvou.

Lokalizace. 6471 – Lokalita se nachází v jihovýchodní části Kozlovské vrchoviny v Olomouckém regionu, okres Přerov, k. ú. Lipník nad Bečvou – VI – Loučka, v lesní strži asi 800 m západně od Lipnické myslivny, která stojí na kraji lesa u silnice z Loučky do Slavkova, 460 m n. m. (49° 35' s. š., 17° 34' v. d.).

Popis. Bývalá štola po podpovrchové těžbě břidlice.

Historie výzkumu a sčítání. Pravidelné sčítání bylo prováděno od roku 1998. Dříve byla mylně uváděna v k. ú. Slavkov.

Sčítatelé. Koordinátorem sčítání byl Jiří Šafář a na průzkumu se podíleli hlavně P. Tomáš a příležitostně P. Koutný, J. Lehký a T. Vávra.

Shrnutí výsledků. Viz tab. 2. Dosud bylo na zimovišti zaznamenáno 5 druhů. Za dominantním druh lze s výjimkou poslední sezóny označit *Barbastella barbastellus*. Dále se na zimovišti vyskytovali *Myotis myotis*, *Myotis bechsteinii*, *Plecotus austriacus* a *Plecotus auritus*.

Štola Na Kučách

Alternativní název. Jeskyně Na kučách.

Lokalizace. 6472 – Lokalita je na pomezí východního okraje vrchoviny Maleniku a západního okraje Valašskomeziříčské kotliny v Olomouckém regionu, okres Přerov, k. ú. Černotín, štola a zbytek částečně zatopeného jeskynního systému za motorestem vlevo od silnice Hranice na Moravě – Černotín, 260 m n. m. (49° 32' s. š., 17° 45' v. d.).

Popis. Zbytek jeskynního systému v devonských vápencích, který byl v minulosti částečně zničen při výrobě vápna. Dnes je uměle vyraženou štolou zpřístupněná jeskyně částečně zatopena. V roce 2000 byl vstup uzavřen na příkaz hygienika plnými vraty, protože zdejší voda slouží pro potřeby blízkého motorestu. Zároveň byl vedle vrat upraven vletový otvor.

Historie výzkumu a sčítání. Pravidelné sčítání na této lokalitě probíhá od roku 1996.

Tab. 2. Výsledky zimního sčítání netopýrů v Komorní štole u Loučky u Lipníka nad Bečvou

Datum \ druh	<i>Mmyo</i>	<i>Mbec</i>	<i>Paur</i>	<i>Paus</i>	<i>Bbar</i>	Σ
30. 1. 1998	1	–	–	–	3	4
6. 2. 1999	1	1	1	–	4	7
6. 2. 2000	–	–	–	1	1	3
29. 1. 2001	–	1	–	–	–	1

Sčítatelé. Koordinátorem sčítání byl od roku 1996 J. Šafář, dále se na něm podíleli P. Koutný, T. Vávra, J. Lehký, Z. Tauš, T. Bartonička a příležitostně I. Málková, M. Vlašín, M. Baroch, P. Tomáš a T. Koutný.

Shrnutí výsledků. Viz tab. 3. Dosud bylo na zimovišti zaznamenáno 6 druhů. Dominantním druhem na této lokalitě *Barbastella barbastellus*. Pravidelněji se na zimovišti vyskytoval i *Plecotus austriacus* a ojediněle zde byli nalézáni *Rhinolophus hipposideros*, *Myotis emarginatus*, *Myotis daubentonii* a *Plecotus auritus*. Poslední dva druhy se objevily až po uzavření hlavního vchodu plnými vraty. V letech 1997, 1998 a opakovaně i v roce 2001 zde byl nalezen parciální albin *Barbastella barbastellus*. Podle tvaru a umístění bílé skvrny se jednalo vždy o stejného jedince.

Poznámka. Remeš (1927) uvádí druh *Rhinolophus hipposideros* z Černotínské jeskyně (u Hranic), přičemž není zřejmé jestli se jedná o jeskyni Na kučách, anebo o těžbou dnes již zničený jeskynní systém, který mohl se jmenovanou jeskyní souviset.

Štoly v Podhoří

Štola U mostku

Lokalizace. 6471 – Lokalita leží v Oderských vrších na pomezí Kozlovské vrchoviny a Boškovské vrchoviny v Olomouckém regionu, okres Přerov, k. ú. Podhoří, v údolí Jezernice vlevo od silnice asi 3 km severo-severozápadně od obce Podhoří, 450 m n. m. (49° 36' s. š., 17° 36' v. d.).

Popis. Bývalá štola po podpovrchové těžbě břidlice.

Historie výzkumu a sčítání. Štola byla pravidelně sledována od roku 1996.

Sčítatelé. Koordinátorem sčítání byl od roku 1996 Jiří Šafář a na průzkumu se dále podíleli P. Koutný, P. Tomáš, Z. Tauš, T. Vávra, J. Lehký a příležitostně I. Málková, K. Hromádková, M. Baroch a T. Bartonička.

Shrnutí výsledků. Viz tab. 4a. Dosud bylo na zimovišti zaznamenáno 6 druhů. Pravidelně se na zimovišti vyskytovali *Myotis myotis*, *Plecotus auritus* a *Barbastella barbastellus*. Tyto druhy se také v jednotlivých letech střídaly v dominanci na zimovišti. Dále zde ojediněle zimovali *Myotis emarginatus*, *Myotis daubentonii* a *Myotis nattereri*. Nejvíce zvířat bylo zjištěno v roce 1999, ve stejném roce byla zjištěna i největší druhová pestrost.

Poznámka. Gaisler & Hanák (1972) uvádějí na lokalitě Podhoří u Jezernice ze 24. 12. 1958 nález 1 exempláře *Rhinolophus hipposideros*. Přesnější lokalizace však chybí, a proto není jisté jestli se jedná o některou z lokalit uvedených v této stati.

Tab. 3. Výsledky zimního sčítání netopýrů ve štole Na Kučách u Černotína

Datum \ druh	<i>Rhip</i>	<i>Mema</i>	<i>Mdau</i>	<i>Paur</i>	<i>Paus</i>	<i>Bbar</i>	Σ
26. 1. 1996	1	–	–	–	3	3	7
4. 2. 1997	1	–	–	–	–	3	4
28. 1. 1998	–	–	–	–	1	5	6
29. 1. 1999	–	2	–	–	–	1	3
28. 1. 2000	–	–	–	–	1	1	2
25. 1. 2001	–	–	1	1	–	3	5

Tab. 4. Výsledky zimního sčítání netopýrů ve štolách v Podhoří. a – štola U mostku

Datum \ druh	<i>Mmyo</i>	<i>Mema</i>	<i>Mdau</i>	<i>Mnat</i>	<i>Paur</i>	<i>Bbar</i>	Σ
15. 2. 1996	2	–	–	–	2	6	10
6. 2. 1997	5	1	–	–	2	3	11
30. 1. 1998	4	–	–	–	5	8	17
29. 1. 1999	2	1	–	2	6	7	18
28. 1. 2000	4	–	1	–	2	8	15
25. 1. 2001	3	–	2	–	1	–	6

Opálová štola

Lokalizace. 6471 – Lokalita leží v Oderských vrších na pomezí Kozlovské vrchoviny a Boškovské vrchoviny v Olomouckém regionu, okres Přerov, k. ú. Podhoří, v údolí Jezernice vpravo od silnice asi 2,5 km severoseverozápadně od obce Podhoří, 560 m n. m. (49° 36' s. š., 17° 36' v. d.).

Popis. Bývalá štola po podpovrchové těžbě břidlice.

Historie výzkumu a sčítání. Štola byla pravidelně sledována od roku 1996.

Sčítatelé. Koordinátorem sčítání byl od roku 1996 Jiří Šafář a na průzkumu se dále podíleli P. Koutný, P. Tomáš, Z. Tauš, T. Vávra, J. Lehký a příležitostně I. Málková, K. Hromádková, M. Baroch a T. Bartonička.

Shrnutí výsledků. Viz tab. 4b. Dosud bylo na zimovišti zaznamenáno 7 druhů. Dominantním druhem byl s výjimkou poslední sezóny *Myotis myotis*. Pravidelněji se na zimovišti vyskytovali *Rhinolophus hipposideros*, *Myotis daubentonii* a *Plecotus auritus*. Ojedinelé pak byli zjištěni *Myotis emarginatus*, *Myotis bechsteinii* a *Barbastella barbastellus*. Nejvíce zvířat bylo zjištěno v roce 1999, ve stejném roce byla zjištěna i největší druhová pestrost.

Gotická štola

Lokalizace. 6471 – Lokalita leží v Oderských vrších na západním okraji Boškovské vrchoviny v Olomouckém regionu, okres Přerov, k. ú. Podhoří, asi 1 km severně od obce, v prudkém svahu nad pravým břehem Jezernice, vlevo od lesní cesty vedoucí zříceniny hradu Drahotuš, 550 m n. m. (49° 35' s. š., 17° 37' v. d.).

Popis. Bývalá štola po podpovrchové těžbě břidlice.

Historie výzkumu a sčítání. Sčítání bylo prováděno od roku 1998.

Sčítatelé. Koordinátorem sčítání byl Jiří Šafář a na průzkumu se podíleli hlavně P. Tomáš a příležitostně J. Lehký.

Tab. 4. b – Opálová štola

Datum \ druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Mdau</i>	<i>Mema</i>	<i>Mbec</i>	<i>M.sp.</i>	<i>Paur</i>	<i>Bbar</i>	Σ
15. 2. 1996	2	4	–	–	–	–	–	1	7
6. 2. 1997	–	6	–	–	–	1	1	–	8
30. 1. 1998	–	3	1	–	–	–	1	–	5
29. 1. 1999	2	6	4	1	1	–	3	–	17
28. 1. 2000	1	2	2	–	–	–	–	–	5
25. 1. 2001	–	–	1	–	1	–	–	–	2

Tab. 4. c – Gotická štola

Datum \ druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Mdau</i>	<i>Paur</i>	<i>Bbar</i>	Σ
30. 1. 1998	4	2	–	1	1	8
30. 1. 2000	–	2	–	–	2	4
27. 1. 2001	1	1	3	–	2	7

Tab. 5. Výsledky sčítání netopýrů v Šifrové štole u Pohořan

Datum \ druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Mdau</i>	<i>Mmys</i>	<i>Mbec</i>	<i>M.sp.</i>	<i>Paur</i>	<i>Bbar</i>	Σ
17. 2. 1967	–	10	–	–	2	–	2	–	14
23. 10. 1968	–	3	–	–	–	–	–	–	3
1. 3. 1971	–	4	–	3	–	–	–	–	7
17. 1. 1995	–	11	3	1	–	1	2	1	19
25. 1. 1996	–	12	3	–	–	2	3	11	31
5. 2. 1997	–	15	7	–	–	2	2	2	28
28. 1. 1998	–	14	4	–	–	1	3	3	25
7. 2. 1999	–	16	8	–	–	–	–	–	24
26. 2. 2000	1	13	8	–	–	–	–	–	22
9. 3. 2001	2	16	5	1	–	–	–	–	24

Shrnutí výsledků. Viz tab. 4c. Dosud bylo na zimovišti zaznamenáno 5 druhů, přičemž žádný z nich nelze označit za dominantní. Pravidelně se na zimovišti vyskytovali *Rhinolophus hipposideros*, *Myotis myotis* a *Barbastella barbastellus*, ojediněle pak *Myotis daubentonii* a *Plecotus auritus*.

Šifrová štola

Alternativní název. Bělkovice.

Lokalizace. Lokalita leží na jihozápadním okraji Jívovské vrchoviny v Olomouckém regionu, okres Olomouc, k. ú. Pohořany, západně od silnice Véska–Jívová, asi po 500 m vlevo od červené turistické značky směrem do údolí Trusovického potoka, 500 m n. m. (49° 41' s. š., 17° 21' v. d.).

Popis. Štola vzniklá při podpovrchové těžbě břidlice. Horizontální chodba rozšířená do dvou rozsáhlejších prostor, na které jsou zprava kratšími odbočkami napojeny další vylámané prostory zakončené krátkými chodbami, to vše o celkové délce asi 103 m.

Historie výzkumu a sčítání. Koncem 60. a počátkem 70. let sledoval tuto štolu Z. Rumler, od roku 1995 pokračovali ve sledování J. Šafář a T. Bartonička.

Sčítatelé. Po Z. Rumlerovi, který lokalitu sledoval na přelomu 60. a 70. let 20. stol. se stal koordinátorem sčítání od roku 1995 J. Šafář. Dále se na sčítání podíleli P. Koutný, T. Bartonička a příležitostně M. Vlašín, A. Čelechovský, Š. Černá, I. Málková, P. Wolf, J. Losík, J. Lehký, J. Roleček, M. Baroch, T. Koutný, T. Vávra, Z. Tauš a V. Hanzal.

Shrnutí výsledků. Viz tab. 5. Dosud bylo na zimovišti zaznamenáno 7 druhů. Dominantním druhem na této lokalitě byl *Myotis myotis*. Pravidelně se na zimovišti v 90. letech vyskytoval ještě *Myotis daubentonii*. Více se zde vyskytovali i *Plecotus auritus* a *Barbastella barbastellus*, ale naposled byli zastíženi v roce 1998. Ojediněle byli zaznamenáni *Rhinolophus hipposideros*, *Myotis mystacinus* a *Myotis bechsteinii*, přičemž první z nich až v posledních dvou sezónách a poslední z nich pouze Z. Rumlerem v roce 1967.

Další údaje. Počátek roku 1996: 10 *Mmyo*, 1 *Mdau*, 1 *Paur* a 4 *Bbar* (T. Bartonička).

Jeskyně Na Pomezí

Alternativní názvy. Kurt-Höhle, Jeskyně na Pomezí u Dolní Lipové.

Lokalizace. 5768 – Lokalita leží na východním okraji Petříkovské vrchoviny v Olomouckém regionu, okres Jeseník, k. ú. Vápenná, asi 1,5 km severovýchodně od vrchu Smrčnick při silnici Dolní Lipová–Vápenná, je součástí národní přírodní památky Jeskyně Na Pomezí, 550 m n. m. (50° 15' s. š., 17° 08' v. d.).

Popis. Lokalita je součástí krasové oblasti tvořené vrstvami krystalických vápenců (mramorů) středně až svrchně devonského stáří. Jeskyně Na Pomezí je největší z několika známých jeskyní (mimo jiné Komínová, Liščí, Netopýří a Rasovna) v tomto území. Jsou tvořeny rozlehlým dvoupatrovým systémem puklinových

Tab. 6. Výsledky zimního sčítání netopýrů v jeskyni Na pomezí. * = přibližný počet

Datum \ druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Mnat</i>	<i>Mbec</i>	<i>Mdau</i>	<i>Mema</i>	<i>Mbra</i>	<i>Mb/m</i>	<i>Mmys</i>	<i>Paur</i>	<i>P.sp.</i>	indet.	Σ
20. 11. 1955	16	4	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	20
28. 1. 1959	39	17	1	–	–	–	–	–	–	–	1	–	58
6. 3. 1964	3	9	1	–	–	–	–	–	–	1	–	–	14
20. 1. 1966	*50	3	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	*54
25. 2. 1969	4	13	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	17
15. 3. 1979	9	2	–	–	–	–	–	3	–	–	–	–	14
8. 2. 1986	167	15	9	–	1	–	–	5	–	10	–	–	207
8. 4. 1987	40	15	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	56
19. 3. 1988	265	55	13	–	8	14	–	3	3	1	–	–	362
17. 3. 1990	279	45	–	–	3	14	4	–	1	1	–	–	347
10. 4. 1996	199	7	–	–	4	22	–	–	–	–	–	–	232
6. 2. 1997	423	10	–	1	2	19	2	–	–	2	–	–	459
29. 1. 1998	374	15	1	–	–	29	–	1	1	–	–	–	421
27. 1. 1999	328	18	–	1	1	19	–	3	–	1	–	–	371
27. 1. 2000	327	16	–	–	3	26	–	2	–	1	–	–	375
23. 1. 2001	240	15	–	–	–	56	–	–	–	4	–	1	325

chodeb, dómů a vysokých komínů. Typické jsou zde nátekové sintrové útvary vytvářející kaskády a členité mohutné krápníky. Dosud bylo objeveno asi 1 000 m chodeb, přičemž návštěvní trasa je dlouhá asi 530 m. V posledním období se sečítá celá veřejnosti přístupná část a většina ostatních prostor.

Historie výzkumu a sčítání. Jeskynní systém Na Pomezí byl částečně objeven v roce 1936 a vlastní zpřístupnění pro veřejnost probíhalo v letech 1949–1955. První zimní sčítání prováděli J. Gaisler a v. Hanák v letech 1955, 1959 a 1966. Na ně navázal v letech 1964, 1969 a 1979 Z. Rumler. Ve druhé polovině 80. let 20. století zde prováděli sčítání členové ZO ČSS Orcus a Barbastellus pod metodickým vedením Z. Rumlera. Od roku 1996 se ujal koordinace sčítání J. Šafář a kontrolována byla i značná část turisticky nepřístupných prostor. Průběžná sčítání na návštěvnické trase prováděl P. Kubalák se svými spolupracovníky.

Sčítatelé. Po J. Gaislerovi a v. Hanákovi následovaných Z. Rumlerem, J. Wagnerem a dalšími spolupracovníky ze ZO ČSS Orcus a Barbastellus (Z. Buřič, V. Makovský a M. Kubelka) se od roku 1996 účastnili sčítání zejména J. Šafář, P. Koutný, Z. Tauš, T. Vávra a příležitostně I. Vágnerová, T. Bartonička, M. Koudelka, M. Baroch, K. Hromádková, P. Zavřelová, I. Valíčkova. Pracovníci správy jeskyní a brigádníci P. Kubalák, M. Kubalák, I. Minksová, P. Vlazlo, P. Bednarski a L. Vysloužil a D. Kouřil prováděli kontrolní sčítání na návštěvní trase.

Shrnutí výsledků. Viz tab. 6. Dosud bylo na zimovišti zaznamenáno 9 druhů. Dominantním druhem byl *Rhinolophus hipposideros*. Pravidelně se na zimovišti vyskytovali *Myotis myotis* a od roku 1988 i *Myotis emarginatus*. Často se vyskytovali *Plecotus auritus* a od roku 1986 i *Myotis daubentonii*, v 60. a 80. letech i *Myotis nattereri*. Ten však byl v posledním období objeven pouze ojedinele obdobně jako *Myotis bechsteinii*. V roce 1979 byly poprvé nalezeny samice obtížně rozlišitelných druhů *Myotis brandtii* a *Myotis mystacinus*. Oba druhy pak byly v počtu několika kusů zaznamenávány takřka pravidelně. Zatímco kontroly z 50. a 60. let byly patrně omezeny pouze na návštěvní trasu, tak v 80. a 90. letech byla sčítání prováděna i v prostorách veřejnosti nepřístupných, takže je lze považovat za srovnatelné. Maximální počet zimujících zvířat byl napočítán v roce 1997, od tohoto roku vykazuje zimující populace klesající tendenci.

Za pozornost bude stát srovnání početnosti zimujících populací ze sledovaných zimovišť v přímém sousedství (Rasovna) i blízkém okolí (Roušarova jeskyně, Velký dóm), neboť nelze vyloučit i zimní přelety mezi těmito lokalitami.

Další údaje. Kontrolní sčítání pracovníky správy jeskyní na návštěvní trase: 23. 1. 1990 – 109 *Rhip* a 15 ostatních netopýrů; 27. 2. 1990 – 84 *Rhip* a 11 ost., 9. 12. 1997 – 363 *Rhip* a 13 ost., 19. 12. 1997 – 339 *Rhip* a 16 ost., 27. 9. 1998 – *Rhip* 243 a 26 ost., 2. 11. 1998 – *Rhip* 250 a 7 ost., 9. 11. 1998 – *Rhip* 144 a 8 ost. (po postřiku chlornanem sodným proti “lampenflóře”), 9. 12. 1998 – *Rhip* 212 a 19 ost., 4. 1. 1999 – *Rhip* 232 a 28 ost., 4. 2. 1999 – 253 *Rhip* a 16 ost., 2. 3. 1999 – 187 *Rhip* a 31 ost., 8. 11. 1999 – 327 *Rhip* a 11 ost., 2. 12.

1999 – 180 *Rhip* a 27 ost., 3. 1. 2000 – 84 *Rhip* a 30 ost., 10. 2. 2000 – *Rhip* 133 a 32 ost., 3. 3. 2000 – *Rhip* 160 a 37 ost., 9. 11. 2000 – *Rhip* 407 (z toho 366 Nouzový východ) a 5 ost., 4. 12. 2000 – *Rhip* 158 a 14 ost., 2. 2. 2001 – *Rhip* 167 a 25 ost., 6. 2. 2001 – *Rhip* 199 a 33 ost. a 5. 3. 2001 – *Rhip* 178 a 34 ost.

Dne 25.8.2001 odchytili V. Hanzal a J. Rejl: 2 *Myotis daubentonii*, 1 *Myotis nattereri*, 1 *Myotis bechsteinii*, 1 *Myotis mystacinus* a 1 *Myotis brandtii*.

Jeskyně Na Špičáku

Alternativní název. Jeskyně Na Špičáku u Supíkovice.

Lokalizace. 5768 – Jeskyně leží ve Zlatohorské vrchovině v Olomouckém regionu, okres Jeseník, k. ú. Supíkovice, ve východní části skalního výchozu Velký Špičák vlevo od silnice Písečná–Supíkovice, je součástí národní přírodní památky Na Špičáku, 450 m n. m. (50° 17' s. š., 17° 15' v. d.).

Popis. Jeskyně je vytvořena v šedém krystalickém vápenci devonského stáří. V pleistocénu bylo území ovlivněno kontinentálním ledovcem, jehož tavnými vodami byly modelovány zvláštní typické jeskynní tvary. Vlastní jeskynní systém je tvořen soustavou horizontálních chodeb ve dvou úrovních, přičemž spodní je trvale zatopena. Chodby se srdčítým až vejčítým profilem se místy rozšiřují do nízkých domů. Celkově je zatím známo asi 400 m chodeb, přičemž zpřístupněná trasa je asi 230 m dlouhá. Sčítání v posledním období probíhá na návštěvnické trase i ve většině veřejnosti nepřístupných prostor.

Historie výzkumu a sčítání. Jedná se o nejstarší písemně doloženou jeskyni ve střední Evropě, neboť první zmínka pochází z roku 1430. Primitivní zpřístupnění pro veřejnost proběhlo v letech 1884–1885, současně zpřístupnění pochází z roku 1955. První zimní sčítání provedli J. Gaisler a V. Hanák roce 1959. Další poté Z. Rumler v roce 1964 a J. Wagner se členy ZO ČSS Orcus a Barbastellus pod jeho metodickým vedením v letech 1988 a 1990. Od roku 1996 se ujal koordinace sčítání J. Šafář.

Sčítatelé. Po J. Gaislerovi a V. Hanákovi následovaných Z. Rumlerem, J. Wagnerem a dalšími spolupracovníky ze ZO ČSS Orcus a Barbastellus se od roku 1996 účastnili sčítání zejména J. Šafář, P. Koutný, Z. Tauš, T. Vávra a příležitostně I. Vágnerová, I. Málková, T. Bartonička, M. Baroch, K. Hromádková, P. Zavřelová, M. Koudelková, T. Koutný a I. Valíčková za doprovodu E. Vozábalové a I. Faitové.

Shrnutí výsledků. Viz tab. 7. Dosud bylo na zimovišti zaznamenáno 6 druhů. Výrazně dominantním druhem zde byl *Rhinolophus hipposideros*. Pravidelně se na zimovišti vyskytovali *Myotis myotis* a *Myotis daubentonii*, ale v posledních letech ze zimoviště téměř vymizeli. Ojedinele zde byli zaznamenáni *Myotis emarginatus*, *Plecotus auritus* a *Barbastella barbastellus*. Ve srovnání se staršími průzkumy vykazovala zimující populace v polovině 90. let 20. století vyšší početnost, ale v posledních letech má klesající trend. Tato skutečnost může souviset s výskytem kuny lesní (*Martes martes*), která se v posledních letech v jeskyni zdržuje.

Další údaje. Podle Součka (1968) uvádí Wolf (1934–1937) druh *Myotis bechsteinii* z jeskyni na Špičáku. Dne 25. 8. 2001 odchytili V. Hanzal a J. Rejl: 10 *Myotis daubentonii*, 2 *Myotis emarginatus*, 2 *Myotis bechsteinii*.

Tab. 7. Výsledky zimního sčítání netopýrů v jeskyni Na Špičáku

Datum \ druh	<i>Rhip</i>	<i>Mmyo</i>	<i>Mdau</i>	<i>Mema</i>	<i>Paur</i>	<i>P.sp.</i>	<i>Bbar</i>	Σ
28. 1. 1959	15	12	5	–	–	4	1	37
6. 3. 1964	5	5	–	–	–	–	1	11
20. 3. 1988	32	3	–	–	1	–	–	36
17. 3. 1990	35	2	1	2	–	–	–	40
27. 2. 1996	92	3	4	–	–	1	–	100
6. 2. 1997	86	4	4	1	2	1	–	98
29. 1. 1998	63	3	–	–	–	–	–	66
27. 1. 1999	74	–	–	1	–	–	–	75
27. 1. 2000	76	–	1	–	1	–	1	79
23. 1. 2001	48	1	1	1	1	–	1	53

Literatura

- GAISLER J. & HANÁK V., 1972: Netopýři podzemních prostorů v Československu. *Sbor. Západočes. Mus. v Plzni, Přír.*, **7**: 1–46.
- GAISLER J. & HANÁK V., 1972: Přehled netopýřů moravských jeskyň. *Čs. Kras*, **24**: 53–60.
- REMEŠ M., 1927: Ssavci Moravy a Slezska. *Zpr. Čas. Vlastivěd. Spol. Mus. v Olomouci*, **39**: 33–52.
- SOUČEK J., 1968: Poznámky k výskytu netopýřů na Šumpersku. *Lynx, n. s.*, **9**: 90–97.
- ŠAFÁR J., 1996: Několik poznámek k výskytu letounů na střední a severní Moravě. *Bull. ČESON*, **7**: 5–7.
- ŠAFÁR J., 1997: Příspěvek k poznání parciálního albinismu u netopýra černého (*Barbastella barbastellus*). *Bull. ČESON*, **8**: 13–14.
- WOLF B., 1934–1937: *Animalium Cavernarum Catalogus. Vol. II, Spez. Karte 4 XVI.* p. 449.